

Determination of Visual Literacy Levels of Visual Art Teacher Candidates

Şeyda ERASLAN TAŞPINAR*

Received date:16.03.2017

Accepted date:15.07.2017

Abstract

The study aimed to determine visual literacy levels of the teacher candidates and also to find out whether the visual literacy levels effects by some variables or not. The study group was consisted of 172 students who were educating in the Visual Art Education Department of Kazım Karabekir Education Faculty. General Screening Model was used for the research performing, and data were collected by The Personal Information Form and the Visual Literacy Form. The results show that visual literacy levels of the teacher candidates were advanced. Considering gender there wasn't any changes, but considering class level, there were meaningful changes with class level increasing.

Key words: Visual Literacy, Literacy, Art Education, Teacher Candidate of Visual Arts.

*Yrd.Doç.Dr., Ataturk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi ABD
seraslan@atauni.edu.tr

Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Görsel Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi

Doi numarası: 10.17556/erziefd.298455

Şeyda ERASLAN TAŞPINAR*

Geliş tarihi:16.03.2017

Kabul tarihi:15.07.2017

Öz

Bu çalışma, görsel sanatlar öğretmeni adaylarının görsel okuryazarlık düzeylerini belirlemek ve görsel okuryazarlık düzeylerinin bazı değişkenlere göre etkilenip etkilenmediğini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Çalışma grubu Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören 172 öğrenciden oluşturulmuştur. Genel tarama modelinde yapılan araştırmanın verilerini toplamak için Kişisel Bilgi Formu ve Görsel Okuryazarlık Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda görsel sanatlar öğretmen adaylarının görsel okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmazken, sınıf düzeyine paralel olarak artan anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Görsel Okuryazarlık, Okuryazarlık, Sanat Eğitimi, Görsel Sanatlar Öğretmeni Adayı

* Yrd.Doç.Dr., Ataürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi ABD seraslan@atauni.edu.tr

1. Giriş

Görsellerin etkisi altında kaldığımız ve görsel açıdan sürekli yönlendirildiğimiz karmaşık bir bilgi çağında yaşamaktayız. Yaşadığımız bu çağda insanlar önceden hiç olmadığı kadar görsellerin bombardımanı altında kaldığından, görsellerle kurulan ilişkiler de gelişim ve değişimler geçirmektedir. Günlük hayatta evde, işte, okulda, sokakta etrafımızı saran görsellerin bizimle iletişim kurma çabalarıyla her an karşılaşmaktayız. Görselleri doğru okuyabilmek ve anlayabilmek onlarla kurduğumuz ilişkiye bağlıdır.

Çevre olabildiğince çeşitli, karmaşık, görsel imgelerle doludur. İstese de istemesekte bu imgeleri görürüz ve etkisi altında kalırız (Kırıçoğlu, 2009). Özellikle de çocuklar farkında olmadan yaşadıkları kültürel çevrenin etkileriyle büyürler (Akin, 2012). Görsellerle iletişim kurma ve anlama yeteneği olarak tanımlanan ve günümüzde adını sıkça duyduğumuz görsel okuryazarlık kavramı görsellerle kurduğumuz ilişkilerin bütünüdür. Okuryazarlık kavramı geleneksel anlamda okuma ve yazma becerilerini ifade eder. Ancak günümüzde görselleri okuma yeteneğine atıfta bulunmak için de kullanılmaktadır.

Görsel okuryazarlık terimi modern bir terim gibi görünse de, yeni bir fikir değildir. Tarihsel sürece bakıldığında imge kullanımı ile ilgili tartışmaların uzun bir geçmişe sahip olduğu görülmektedir. İşaretleri ve sembolleri okumak tarih öncesi dönemlerde de insanlar tarafından kullanılmıştır. Tarih öncesi mağara duvar sanatı, okuma-yazma bilmeyen insanların kaya yüzeylerinde ürettiği sanattır. Tarih öncesi sanatçılar tarafından kullanılan pigmentlerin analizine dayanan tarihleme teknikleri, tarihlerin önemli ölçüde farklı olduğunu göstermiştir ve bazı kaya resimlerinin en az 30.000 yaşında olabileceği tahmin edilmektedir (Pettersson, 2013). Tarihsel olarak 30.000 yıl kadar geriye giden görsel iletişim insanlık tarihinde görsellerle kurulan ilişkilerin ne kadar önemli bir yer tuttuğunu bize göstermektedir. Tarihsel olarak çağların gelişmesiyle ve yeni teknolojilerle insanların ürettiği ve kullandığı görseller de ifadesel, şekilsel ve üslupsal olarak değişimler göstermiştir. Dönemsel özelliklerde birleşmiş, sanatsal akımlar oluşturmuş ve üslup özellikleri bakımından birbirinden ayrılmıştır. İnsanın gördüklerini tanıması, zihninde simgeler haline dönüştürmesi, iletişim için kullanması ve yazılı hale getirmesi bilgiyi ve kültürü kuşaktan kuşağa aktarmasını sağlamıştır.

Kısaca görsellerin çeşitli amaçlarla kullanılması ve görsellerin anlaşılması diyebileceğimiz Görsel okuryazarlık kavramı üzerine birçok tanım yapılmıştır. Görsel okuryazarlığı görseller olmadan sadece sözlerle tanımlamanın zor olduğu açıktır. Görsel okuryazarlığın ilk tanımı 1969'da "Visual Literacy" kongresindeki sunumunda Debes yapmıştır. Debes'in tanımına göre "*Görsel Okuryazarlık; İnsanoğlunun, görme ve diğer duyularıyla edindiği tecrübelerle olayları birleştirerek geliştirebileceği bir grup görsel yeterliliğe verilen addır. Bu yeterliliklerin gelişimi, normal bir insanın öğrenimi için temel teşkil etmektedir. Bunlar geliştiğinde bireyin çevresinde karşılaştığı görünen olayları, nesnelere, sembolleri, doğal ya da yapay olayları yorumlayabilen veya farkını ayırabilen görsel okuryazar olması sağlanır. Bu yeteneklerin yaratıcı yönde kullanılması yoluyla birey, diğerleriyle iletişim içerisine girer. Bu yeterliliklerin değerinin bilinmesi yoluyla da birey, çevresindeki görsel şaheserlerden zevk alır ve yorumlayabilir*" (Debes,1969).

Görsel okuryazarlığı, görsel mesajların doğru bir şekilde yorumlanması ve bu tür mesajlar oluşturma becerisi olarak tanımlayan Pettersson (1989)'a göre; insanlar tarafından görsel okuryazarlığın yorumlanması ve oluşturulması, yazar okuryazarlığında okuma ve yazmanın değerine paralel olacak kadar önemlidir.

Uluslararası Görsel Okuryazarlık Derneği (Visual Literacy Association- IVLA) (2006) görsel okuryazarlığın resmi bir tanımını yapmıştır. IVLA'nın tanımı, görsel okuryazarlığı bireyin görme esnasında sahip olduğu ve diğer duyuşal deneyimleri ile geliştirdiği görme yeteneklerinin bir bütünü olarak görür.

Resimsel gösterimler hemen hemen tüm disiplinlerde ve konu alanlarında ve farklı biçimlerde kullanılabilir. Pettersson (2012) tarafından araştırmacıların görsel okuryazarlığı tartıştığı 75 farklı alan listelenmiştir. Bunlardan bazıları reklam, estetik, sanat, biyoloji, kimya, iletişim tasarımı, kültürel antropoloji, eğitim teknolojisi, mühendislik, film, grafik tasarım, tarih, öğretim tasarımı, gazetecilik, öğrenme, matematik, felsefe, sanat eğitimi ve öğretmen eğitimi olarak sıralanabilir. Akın (2015), evrensel görsel kültür ürünlerinin anlaşılmasının da görsel okur yazarlık kavramı içinde ele alınan konulardan birisi olduğunu vurgulamıştır. Görsel okuryazarlık kavramının birçok yerleşik disiplinde tartışılmakta ve kullanılmakta olduğu görülmektedir. Tüm disiplinler için önemli olan görsel okuryazarlık, sanat eğitimi için de önemli bir kavramdır. Sanat eğitiminin görsellerle kurduğu temel ilişkiler göz önünde bulundurulduğunda, görsellerin anlaşılması ve üretilmesi açısından sanat dersleri görsel problemlerin çözüldüğü süreçlerdir.

Avgerinon ve Pettersson (2011) Görsel okuryazarlık yeteneklerini, görsel tabloları okumak, çözmek, yorumlamak, görsel ifadeler yazmak, kodlamak, oluşturmak ve görsel olarak düşünmek şeklinde belirlemişlerdir. Görsel okuryazarlık yetkinlikleri; okuma, planlama, görsel oluşturma ve görsel iletişim ile sözel bilgileri birleştirmeyi içerir. Görsel okuryazarlık becerileri, ışığı karanlıktan ayırt etme becerisinden kişisel bir duyguyu ifade etmek üzere düzenlenmiş bir beden dili dizisini okuma ve ifade etme becerisine kadar uzanır. Görsel okuryazarlık becerileri gelişim yeteneğine sahiptir, öğrenilebilir ve öğretililebilir.

Görsel yeteneklerin bir bütünü olarak tanımlanan görsel okuryazarlığın eğitim sistemlerinde de büyük rolleri vardır. Çocukların görsel bilgilere sözel bilgilerden daha çok dikkat ettikleri ve görerek öğrenilen bilgileri daha uzun hafızalarında tuttukları bilinmektedir. Lester (1995) da araştırmasında görsellerin metinlerden daha hızlı ve daha kolay algılandığı sonucuna varmıştır. Görerek öğrenme çoğu insanın bildiği bir öğrenme şeklidir. Dinleyerek öğrenme % 10 oranında gerçekleşirken, görerek öğrenme de bu oran %80'lere çıkmaktadır. Bununla birlikte duydukları şeylerin sadece %20'sini hatırlayabilen bireyler hem görüp hem duyduklarının % 50'sinden fazlasını hatırlayabilmektedir (Heinich, Molenda ve Russell, 1989).

Sanat eğitimi almış ya da almakta olan kişilerin görsellerle kurduğu bağlantılar daha gelişmiş ve sıklıkta olduğundan görsel mesajları anlama konusunda avantajlı konumda oldukları düşünülmektedir.

Sanat eğitimi sürecinde birey derin, kavramsal ve yorumsal düşünmenin yollarını bulmayı öğrenir. Görsel düşünme becerileri, sanatsal bir ürün ortaya çıkarmada etkin ve fonksiyonel olarak bireyin yaratıcılığını yönlendirir. Sanatsal üretim sürecinde birey; görme, algılama, değerlendirme, görsel düşünme, görsel kurma gibi birçok becerileri kullanır (Eraslan Taşpınar, 2016). Arnheim (2004)'ye göre; en etkili algısal düşünme eğitimi ancak sanat eğitimi ile olacaktır. Sanat eğitimiyle mevcut biçim ve teknikler öğrenilir ve geliştirilir. Sanat eğitimi alan kişi görsel karmaşıklığa ve problemleri görsel açıdan düşünmeye alışkındır.

Görsel sanatlar, gelecek nesillerin sanatsal bakış açılarını, eleştirel düşünme yaklaşımlarını, yaratıcı düşüncelerini ve estetik kaygılarını etkileyebilecek öneme sahip bir öğretmenlik alanıdır. Görsel sanatlar öğretmenleri de sanat eğitiminin en önemli mimarlarıdır.

Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının görsel okuryazarlık düzeylerinin gelişmiş olması beklenir. Çünkü adaylar, eğitim süreçleri boyunca yoğun bir sanat eğitimi sürecinden geçerler. Bir görsel sanatlar öğretmeni adayı eğitim süreci boyunca görselleri tanımak, yeni görsel üretmek, anlamlandırmak, diğer görsellerle karşılaştırmak, eleştirmek, yorumlamak gibi görsellerle birçok ilişki kurmayı öğrenir. Gelecek nesillerin sanat eğitimi görevini üstlenen adayların bu becerileri öğrencilerine de aktarmaları beklenir. Bu açıdan görsel sanatlar öğretmeni adaylarının görsel okuryazarlık becerilerine sahip olmaları önemlidir.

Tüm bu bilgiler doğrultusunda araştırmanın amacı görsel sanatlar öğretmeni adaylarının görsel okuryazarlık düzeylerinin farklı değişkenlere göre belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara yanıt bulunmaya çalışılmıştır.

- 1- Görsel sanatlar öğretmen adaylarının görsel okuryazarlık düzeyleri nedir?
- 2- Görsel okuryazarlık düzeyleri devam ettiği sınıf değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
- 3- Görsel okuryazarlık düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

2. Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmada, görsel sanatlar öğretmeni adaylarının görsel okuryazarlık düzeylerini belirlemek ve görsel okuryazarlık düzeylerini farklı değişkenlere göre incelemek için nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modelleri, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü veya ondan alınacak bir grup üzerinde yapılan taramalardır. İlişkisel tarama modellerinde ise en az iki değişken arasında oluşan değişim varlığı ya da derecesi belirlenmeye çalışılır (Karasar, 2007).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören 172 öğrenci oluşturmuştur.

Verilerin Toplanması

Veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu” ve “Görsel Okuryazarlık” ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmada kullanılacak bağımsız değişkenler olan cinsiyet ve sınıf düzeyi ile ilgili bilgileri toplamak için kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Görsel Okuryazarlık Ölçeği: Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının görsel okuryazarlık düzeylerini belirlemek için kullanılan Görsel Okuryazarlık Ölçeği; Kiper, Aslan, Kıyıcı ve Akgün (2012) tarafından geliştirilmiştir. 29 madde ve 6 alt boyuttan oluşan ölçek 5’li likert tipi şeklinde hazırlanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) $\alpha=.84$ olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan ölçekler 2014-2015 öğretim yılı bahar döneminde Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim görmekte olan öğrencilere araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

5’li Likert tipi olarak hazırlanan görsel Okuryazarlık ölçeğinde 1.00-1,80 aralığında “Kesinlikle Yapamam” (Çok Düşük) ifadesine denk gelirken, 1,81-2,60 arasında “Yapamam” (Düşük) ifadesine, 2,61-3,41 arasında “Az Çok Yaparım” (Orta Düzey) ifadesine, 3,41-4,20 arasında “Yaparım” (Yüksek) ve 4,21-5,00 arasında da “Kolaylıkla Yaparım” (Çok Yüksek) ifadesine denk gelmektedir.

Araştırmada bağımlı değişken olan görsel okuryazarlık düzeyleri toplam puanları aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri kullanılarak bulunmuştur. Görsel okuryazarlık düzeylerinin cinsiyete bağımsız değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini saptamak için İlişkisiz Örneklem T-testi (Independent Samples T-Test) yapılmıştır. Görsel okuryazarlık düzeylerinin devam ettikleri sınıf değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini saptamak için ise Tek Faktörlü Varyans Analizi (One-Way Anova) yapılmıştır.

3. Bulgular

Araştırmanın alt amaçları doğrultusunda elde edilen bulgular tablolar halinde sırasıyla gösterilmiştir.

Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı olan görsel sanatlar öğretmen adaylarının görsel okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi için ölçeğin ve alt boyutlarının analiz değerlerine Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1: Görsel Okuryazarlık Düzeyleri Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Alt boyutlar	N	\bar{X}	S
B-1 “ Ofis Yazılımlarını Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme”	172	3,90	,60
B-2 “Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme”	172	4,20	,54
B-3 “Görsel Yorumlayabilme”	172	4,33	,52
B-4 “Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme”	172	4,21	,55
B-5 “Araç Kullanarak Görsel Üretebilme”	172	4,10	,68
B-6 “Görsellerdeki Mesajları Algılayabilme”	172	4,08	,95
Toplam	172	4,13	,64

Tablo 1 incelendiğinde görsel sanatlar öğretmeni adaylarının görsel okuryazarlık puanlarının ortalama değerinin (X)= 4,13 olarak görülmüştür. Bu değer 3,41-4,20 aralığında kalan “Yaparım” ifadesine denk düştüğü ve bununla öğretmen adaylarının görsel okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Ölçeğin alt boyutları incelendiğinde en düşük düzeyin (X)=3,90 olarak “Ofis Yazılımlarını Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme” alt boyutu olduğu görülmüştür. En yüksek alt boyutun ise (X)= 4,21 puanla “Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme” alt boyutuna ait olduğu belirlenmiştir. Bu puan aralıklarında yer alan diğer alt boyutlar da değerlendirildiğinde öğretmen adaylarının görsel okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı olan görsel sanatlar öğretmen adaylarının görsel okuryazarlık düzeyleri devam ettiği sınıf değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizinden (One-Way ANOVA) elde edilen bulgulara Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2: Görsel Okuryazarlık Düzeyleri Alt Boyut ve Toplam Puanları ile Sınıf Değişkeni F-Testi Değerleri

Alt Boyutlar	N	\bar{X}	S	F	P
B-1	1.Sınıf	44	3,83	3,472	,017*
	2.Sınıf	41	3,90		
	3.Sınıf	44	4,01		
	4.Sınıf	43	4,13		
B-2	1.Sınıf	44	3,70	2,851	,036*
	2.Sınıf	41	3,96		
	3.Sınıf	44	3,98		
	4.Sınıf	43	4,21		
B-3	1.Sınıf	44	3,94	4,328	,009**
	2.Sınıf	41	3,97		
	3.Sınıf	44	4,09		
	4.Sınıf	43	4,20		
B-4	1.Sınıf	44	3,90	,988	,452
	2.Sınıf	41	4,02		
	3.Sınıf	44	4,15		
	4.Sınıf	43	4,34		
B-5	1.Sınıf	44	3,66	4,955	,001**
	2.Sınıf	41	3,88		
	3.Sınıf	44	4,13		
	4.Sınıf	43	4,34		
B-6	1.Sınıf	44	4,08	,782	,004**
	2.Sınıf	41	4,15		
	3.Sınıf	44	4,22		
	4.Sınıf	43	4,36		
Toplam	1.Sınıf	44	3,85	4,113	,005**
	2.Sınıf	41	3,98		
	3.Sınıf	44	4,09		
	4.Sınıf	43	4,26		

*p< ,05 **p< ,01

Tablo 2’de gösterilen verilere göre öğretmen adaylarının görsel okuryazarlık düzeyleri toplam puanları ve devam ettikleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [F=4,113, p< ,01]. Ölçek alt boyutları incelendiğinde “Ofis Yazılımlarını Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme” boyutunda da sınıf düzeyinin etki ettiği görülmüştür [F=3,472, p< ,05]. Bu boyutta 4. sınıfların lehine (X)= 4,13 puanı ile bir fark çıkmıştır. “Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme” alt boyutunda öğretmen adaylarının görsel okuryazarlık düzeylerinin sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür [F=2,851, p< ,05]. Bu boyutta 4. sınıflar (X)= 4,21 lehine anlamlı fark vardır. Birinci sınıflar (X)= 3,70 diğer sınıflara göre en düşük puanla görülmektedir. “Görsel Yorumlayabilme” alt boyutunda da sınıf değişkeninin etkili olduğu göze çarpmaktadır [F= 4,328 p< ,01]. Sınıflar birbiri ile kıyaslandığında dördüncü sınıfların en yüksek puanı (X)= 4,20 1. sınıfların ise en düşük puanı (X)= 3,94 aldığı görülmüştür. Bir başka alt boyut olan “Araç Kullanarak Görsel Üretebilme” alt boyutunda alınan puanların sınıf düzeyinin bu değerleri etkilediğini göstermiştir [F=4,955 p< ,01]. Bu alt boyutta da

dördüncü sınıfların en yüksek birinci sınıfların en düşük puan aldığı görülmektedir. “Görsellerdeki Mesajları Algılayabilme” boyutunda da sınıf değişkeni ile arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmuştur [F=,782, p<,01]. “Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme” boyutunda ise alt boyut puanı ile sınıf değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Sınıf düzeylerinin görsel okuryazarlık puanlarının birbirine oldukça yakın olduğu görülmüştür.

Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Üçüncü alt amaç olan görsel sanatlar öğretmeni adaylarının görsel okuryazarlık düzeyleri ile cinsiyet değişkenine arasında anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesi için yapılan ilişkisiz örneklem T-testi sonucu Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3: Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Görsel Okuryazarlık Düzeyleri Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	X	S	sd	t	p
B-1	Kız	89	3,50	,95	170	4,98	,000*
	Erkek	83	4,15	,38			
B-2	Kız	89	4,21	,41	170	4,33	,001*
	Erkek	83	4,02	,45			
B-3	Kız	89	4,06	,46	170	,45	,650
	Erkek	83	4,01	,78			
B-4	Kız	89	4,18	,45	170	1,82	,006*
	Erkek	83	4,02	,50			
B-5	Kız	89	3,89	,71	170	1,51	,007*
	Erkek	83	4,06	,44			
B-6	Kız	89	4,55	,52	170	,87	,251
	Erkek	83	4,48	,59			
Toplam	Kız	89	4,06	,58	170	,64	,307
	Erkek	83	4,12	,52			

Tablo 3’de kız öğretmen adaylarının görsel okuryazarlık toplam puanı (X)=4,06 erkek adayların ise (X)=4,12 olarak birbirine yakın olduğu ve 3,41-4,20 aralığı olan “Yaparım” aralığına girdiği görülmüştür. Kız ve erkek öğretmen adaylarının toplam puanları ile cinsiyet değişkeni arasında bulunan fark istatistiksel olarak anlamlı değildir [t(170)=,64, p<,05]. “Ofis Yazılımlarını Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme” alt boyutu [t(170)=4,98, p<,01] ile “Araç Kullanarak Görsel Üretebilme” [t(170)=1,51,p<,01] alt boyutlarında görsel okuryazarlık düzeyi puanlarının erkeklerin lehine olduğu görülmüştür. “Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme [t(170)=4,33, p<,01] ile “Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme” [t(151)=1,82, p<,01] boyutlarında ise kızların lehine bir sonuç çıktığı görülmüştür. Diğer alt boyutlarda ise anlamlı bir fark görülmemiştir.

4. Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın alt amaçları doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmış ve literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının görsel okuryazarlık düzeyleri yüksek bulunmuştur. Görselleri yorumlayabilme alt boyutunda en yüksek puanı aldıkları görülmüştür.

Günümüzde medyanın kolay erişilebilirliği Görsel okuryazarlığın geliştirilmesine yol açmıştır. Görsel ve multimedya formatlarının öğrencilerin çıkarlarını yakaladıkları ve daha kolay anlaşıldığı, öğrencilerin problem çözme adımlarını tanımlamalarına ve eleştirel düşünmenin daha üst düzey süreçlerine odaklanmalarına olanak tanıdığını göstermiştir (Cooper, 2003). Benzer şekilde Stokes (2002), 1990'larda yayınlanan birçok araştırma raporunun, öğretimde görsellerin kullanılmasıyla daha büyük bir öğrenme seviyesine ulaşıldığına işaret etmektedir.

Araştırmanın bulgularıyla Kocaarslan ve Çeliktürk'ün (2013) yaptıkları araştırmanın bulguları benzerlik göstermektedir. Eğitim fakültesi öğrencilerinin görsel okuryazarlık yeterliklerinin belirlenmesi amacıyla yaptıkları araştırmalarında öğrencilerin görsel okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğunu saptamışlardır. Şahin ve Kıran'ın (2011) yaptığı araştırma incelendiğinde de öğretmen adaylarının çoğunun, görsel okuryazarlığa, görsel öğrenme ve görsel dil konusunda yeterli oldukları sonucuna ulaştıkları görülmüştür. Kıran (2008) sınıf öğretmenleri üzerinde yaptığı başka bir araştırmasında sınıf öğretmenlerinin birçoğunun görsel okuryazarlığa yönelik ders almadıklarını ancak hem birinci hem de ikinci öğretim öğrencilerinin görsel okuryazarlıklarının yeterli düzeyde olduğunu saptamıştır. Genel olarak eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının görsel okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Araştırma bulgularıyla literatür benzerlik göstermektedir.

Görsel Sanatlar Öğretmen adaylarının Görsel okuryazarlık düzeylerinde devam ettikleri sınıfa göre anlamlı olarak fark bulunmuştur. Birinci sınıf öğrencilerinin en düşük puanda oldukları ve sınıf düzeyi arttıkça öğretmen adaylarının Görsel okuryazarlık düzeyi puanlarının da arttığı görülmüştür. Bu sanat eğitiminin görsel okuryazarlık düzeyini yükselttiği sonucunu göstermektedir. Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının görsel okuryazarlık düzeylerinin yüksek bulunmasında aldıkları sanat eğitiminin büyük bir payı vardır. Nitekim sınıf düzeyleri büyüdükçe puanlarının arttığı da bunu desteklemektedir.

Görsel okuryazarlık puanlarının sınıf düzeyi arttıkça buna paralel olarak artması görsel eğitim içeren resim-iş eğitimi programının içeriğinden kaynaklandığı söylenebilir. Görsel sanatlar eğitimi öğrencilere görsel düşünme yeteneği, görsel yorumlama, görsel kıyaslama, eleştirel bir göz ve analitik bir bakış açısı kazanmalarını sağlarken aynı zamanda görsel okuryazarlık becerilerini de orantılı bir şekilde artırabilir. Rourke ve O'Connor (2009), tasarım öğrencilerinin baskın öğrenme stilleri ve görsel okuryazarlıkları hakkında yürüttükleri çalışmalarında tasarım öğrencilerinin görsel okuryazarlık becerilerinin yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Kocaarslan ve Çeliktürk (2013) 1. ve 4. sınıflara kıyasla üçüncü sınıf öğrencilerinin daha yüksek oranda görsel okuryazarlık puanına sahip olduklarını araştırmalarında sunmuşlardır. Yapılan araştırmalar araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının cinsiyet değişkenine göre görsel okuryazarlık düzeyleri toplam puanları arasında bir fark bulunamamıştır. Ancak kız öğrenciler "basılı görsel materyalleri tanımlayabilme" ve "günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme" alt boyutlarında erkeklerden daha yüksek, erkek adayların ise "ofis yazılımlarını kullanarak görselliğe önem verebilme" ve "araç kullanarak görsel üretebilme" boyutlarında kızlardan daha yüksek becerilere sahip oldukları belirlenmiştir.

Araştırmada kızlar ve erkekler arasında anlamlı bir fark bulunmazken Ofis Yazılımlarını Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme ve Araç Kullanarak Görsel Üretebilme alt boyutlarında erkeklerin lehine çıkan sonuç erkeklerin bilgisayar ve teknolojik aletleri kızlara nazaran daha çok kullanmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Önür ve Köse (2007) araştırmalarında gündelik yaşamda bilgisayar ve internet kullanımında erkeklerin, kızlara göre daha yoğun

teknoloji yatkınlıkları olduğunu ve daha çok zaman ayırdıklarını belirtmişlerdir. Bu araştırma sonuçlarına benzer şekilde, Kiper, Kırksekiz ve Çam (2014), üniversite öğrencilerinin görsel okuryazarlık yeterliliklerini araştırdıkları çalışmalarında Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme ve Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme alt boyutlarının kızların lehine yüksek çıktığı sonuca ulaşmışlardır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıda belirtilen konularda öneriler getirilmiştir.

- Öğrencilerin görsel okuryazarlık farkındalıklarını artırmak için görsel okuryazarlık dersleri müfredata eklenebilir.
- Görsel okuryazarlık becerilerini geliştirdiği için eğitim fakültelerinin diğer bölümlerinde de sanat dersleri verilebilir. Aynı şekilde ilk ve orta öğretimden başlayarak sanat derslerinin sayıları ve içerikleri artırılabilir.
- Günlük yaşamdaki önemi göz önünde tutulduğunda hayat boyu öğrenme kapsamı içerisinde görsel okuryazarlıkla ilgili halka açık kurslar düzenlenebilir.
- Görsel okuryazarlıkla ilgili farklı nitel ve nicel ya da sanat temelli araştırmalar yapılabilir.

Kaynaklar

- Akin, N. O. (2012). A practical study of visual culture conveyance. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 51, 672-676.
- Akın, N. O. (2015). Culture transferring by plastic arts education. *Global Journal of Arts Education*, 5(1), 25-30. doi: <http://dx.doi.org/10.18844/gjae.v5i1.56>
- Arnheim, R. (2004). *Art and visual perception: a psychology of the creative eye*. Berkeley: University of California Press
- Avgerinou, M. D. & Pettersson, R. (2011). Toward a Cohesive Theory of Visual Literacy. *Journal of Visual Literacy*. 30, 2, 1-19
- Cooper, J. (2003). *Classroom teaching skills* (7th ed.). Boston, MA: Houghton Mifflin Co.
- Debes, J. (1969). *The loom of Visual Literacy:an overview* (14th ed). Audiovisual Instruction.
- Heinich, R., Molenda, M., Russell, J. D. & Smaldino, S. E. (1989). *Instructional media and technologies for learning* (6th Ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- IVLA-International Visual Literacy Association. *What is "visual literacy?"* http://www.ivla.org/org_what_vis_lit.htm. adresinden 08.02.2016 tarihinde alınmıştır.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kırıçoğlu, O.T. (2009). *Sanat Kültür Yaratıcılık*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Kiper, A., Aslan, S., Kıyıcı, M & Akgün Ö. E. (2012). Visual literacy scale: the study of validity and reliability. *TOJNED*, 73-83.
- Kiper, A., Kırksekiz, A. & Çam, E. (2014). Üniversite öğrencilerinin görsel okuryazarlık becerileri. *2nd Instructional Technologies & Teacher Education Symposium Bildiri Kitabı*. 20-22 Mayıs. Afyonkarahisar
- Kocaarslan, M., & Çeliktürk, Z. (2013). Eğitim fakültesi öğrencilerinin görsel okuryazarlık yeterliklerinin belirlenmesi/determination of visual literacy competencies of the students of education faculty. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 344.
- Önür, N. (2007). Dijital bölünme ve gençlik: bilgi toplumunun sınırlarında erişilen toplumsallık. *Sosyoloji Dergisi Ülgen Oskay'a Armağan Özel Sayısı*, 195-233.
- Pettersson, R. (1989). *Visuals for information, research and practice*. Englewood cliffs. N.J. (USA): Educational Technology Publications.
- Pettersson, R. (2012). *Information design 3. Image design*. Tullinge: Institute for Infology. <<http://www.iiid.net/Downloads.aspx>>, p. 44
- Pettersson, R. (2013). Views of Visual Literacy. *Journal on Images and Culture*. Issue 1: February
- Rourke, A. & O'Connor, Z. (2009). *Examining ways to improve visual teaching material: The role of visual literacy and predominate learning modalities*. Albertson, M. L. (Ed.) *Developments in Higher Education*, New York, Nova Science.
- Taşpınar, Ş. E. Sanat eğitiminin görsel okuryazarlık becerilerine etkisi. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Design (TOJDAC)*, 1(6), 335-342.
- Stokes, S. (2002) öğretim ve öğrenmede görsel okur-yazarlık. *Edebiyat Perspektifi Eğitimde Teknolojinin Entegrasyonu için Elektronik Dergisi*, 1, 171-184.
- Şahin, Ç.&Kıran, I. (2009). Öğretmen adaylarının algılarına göre görsel okuryazarlık düzeylerinin değerlendirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23, 77-90.

Extended Summary

Aim of the Study

The purpose of the research is to determine the visual literacy levels of the teacher candidates considering different variables. In line with this objective, the following sub-objectives have been tried to be achieved.

Research Question 1: What are the visual literacy levels of Visual Arts Teacher Candidates?

Research Question 2: Does the level of visual literacy differ according to the class variable?

Research Question 3: Does the level of visual literacy differ according to gender?

Methodology

Research Model

In this study, the general screening model and the relational screening model were used to determine the visual literacy levels of visual arts teacher candidates and to examine the visual literacy levels according to different variables.

Research Group

The study group of the research was classified from 172 students of Visual Art Education Department of Kazım Karabekir Education Faculty.

Data Collection Tools

The "Personal Information Form" and "Visual Literacy" scale were used as the data collection tools in the research.

Personal Information Form: It was created by the researcher to aim of gather the necessary information about the independent variables.

Visual Literacy Scale: it was generated by Kiper, Aslan, Kıyıcı ve Akgün (2012). Cronbach Alpha was calculated as $\alpha=,84$

Findings

Research Question 1

The average visual literacy score of the teacher candidates calculated as $(X)= 4,13$. The score correspond to "I do" level (3,41-4,20) and it means that visual literacy of the teacher candidates is high. When the subscales of the scale were examined, "Significance of Visualization by using Office Software" was the lowest subscale with the $(X) = 3.90$ score.

The highest subscale got a score as $(X) = 4,21$ which was "Discerning Visual Messages in Everyday Life". The examining of subscales shows that the level of visual literacy is high in Visual Arts Teacher candidates. Findings of the research resemble with Kocaaslan and Celiktürk (2013) research's results, which they investigated visual literacy level of Education Faculty Student and found the level of visual literacy is high in students. According to research done by Şahin and Kıran (2011), majority of teacher candidates are sufficient for visual literacy, visual learning and

visual language. Kiran's research (2008) on classroom teachers found that most of the class teachers did not take a course on visual literacy, but that the visual literacy of both normal and secondary school students was adequate. It is generally understood that visual literacy levels of education faculty students are high. The findings of research are similar with literature.

Research Question 2

There was a significant difference between total scores of visual literacy levels of teacher candidates and grade levels [$F=4,113$, $p < , 01$]. When the subscales of the scale were examined, there was a statistically significant difference between subscale scores "Significance of Visualization by using Office Software" [$F=3,472$, $p < , 05$], "Describe Printed Visual Materials" [$F = 2,851$, $p < , 05$], "Visual Interpretation" [$F = 4,113$, $p < , 01$], "Visual Producing Using Tools" [$F=4,113$, $p < , 01$] and classroom variables. There is a favorable difference of the 4th grade inside these subscales.

Research Question 3

Visual literacy total score of female candidates ($X = 4.06$) and male candidates ($X = 4.12$) was calculated very close to each other, and those scores were evaluated as "I do" range (3,41-4,20). There wasn't statistically significant difference between female and male candidates according to gender variables [$t(170) = , 64$, $p < , 05$]. Visual Literacy Total Scores were in favor of male candidates when consider "Significance of Visualization by using Office Software" [$t(170)=4,98$, $p < , 01$] and "Visual Producing Using Tools" [$t(170)=1,51$, $p < , 01$] subscales. But, when consider "Describe Printed Visual Materials" [$t(170)=4,33$, $p < , 01$] and "Discerning Visual Messages in Everyday Life" [$t(151)=1,82$, $p < , 01$] subscales, the Visual Literacy Total Scores were in favor of female candidates. There was no statistically significant difference in other subscales.

Conclusion and Discussion

These conclusions can be summarized by consideration of the research's sub-objectives

- Visual literacy levels of visual arts teacher candidates are high. They have the highest score in the interpretation of images subscale.

It can be said that the visual literacy scores increased in parallel with the increase in the class level due to the content of the picture-work training program in visual education. Visual arts education allows students to acquire visual thinking ability, visual interpretation, visual comparison, a critical eye and an analytical point of view while at the same time increasing visual literacy skills proportionally. Rourke and O'Connor (2009) identified design students as having high levels of visual literacy in their work on design students' dominant learning styles and visual literacy. Kocaarslan and Çeliktürk (2013) found that third-year students had a higher level of visual literacy than the first and fourth graders at the end of their research. The research results are similar to another researcher's findings.

- Visual literacy levels of the visual arts teacher candidates were found to be significantly different according to their attended class. This result shows that art education improves the level of visual literacy.
- There is no difference between visual arts teacher candidates' total scores of visual literacy according to gender variable. However, female students have a higher ability than male students to identify printed visual materials and to distinguish visual messages in daily life, male students have higher skills than females in terms of visual attention and visual production using office software.

Whereas there wasn't any significant difference between girls and boys in the research, It can be propounded that advantage of male candidates on "Significance of Visualization by using Office Software" and "Visual Producing Using Tools" come from male uses computer and technological tools more frequently than female. Önür (2007) and Köse, Gencer and Gezer (2007) found that males more intensively use technology, computer and Internet than girls in their daily lives. Similar to this research results, Kiper, Kırksekiz ve Çam (2014) found that female has advantages on "Describe Printed Visual Materials" and "Discerning Visual Messages in Everyday Life" subscales when their research about determining the visual literacy competencies of university students.

These Recommendations can be summarized by consideration of the research's sub-objectives

- Visual literacy courses can be added to curricula in order to improve students' visual literacy awareness.
- Art lessons can be taught in other departments of the Education Faculties since it enhances the visual literacy skills. Also, the quantity and contents of art class can be increased starting from primary and secondary education.
- Considering its importance on daily life, visual literacy course can be organized for public access as lifelong learning.